

Євроінтеграційні зобов'язання політичних партій: аналіз виборчих програм

Зміст

Короткий опис

Методологія

Аналітика

Підсумки

Короткий опис

Прагнучи привернути увагу суспільства і політиків до важливості євроінтеграційних реформ, 6 червня 2019 р. понад 350 громадських організацій, об'єднаних Платформою громадянського суспільства Україна-ЄС та Українською національною платформою Форуму громадянського суспільства Східного партнерства, оприлюднили [звернення до політичних партій](#), в якому визначили першочергові євроінтеграційні пріоритети для України та закликали партії-учасниці дострокових парламентських виборів внести їх до своїх програм.

Пізніше експерти платформ проаналізували програми 10 політичних партій, що лідирували за соціопитуваннями, на відповідність євроінтеграційному курсу загалом та згаданим громадським пріоритетам. Одна з цілей аналізу – допомогти виборцям, для яких важлива європейська інтеграція України, зробити усвідомлений вибір на основі оцінок відповідних зобов'язань у виборчих програмах та бачення партіями секторальних реформ й відповідності цього бачення Угоді про асоціацію. Результати аналізу представлені на прес-конференції в [Українському кризовому медіа-центрі](#), у ЗМІ ([«Лівий берег»](#), [«Європейська правда»](#), [BlogActiv.eu](#) (EURACTIV) та інші), а також на веб-сайті проекту [«Громадська синергія»](#) у розділі «Аналітика».

Методологія

Аналіз політичних програм партій складається з 2 блоків:

1. **Загальна оцінка євроінтеграційної візії партій.** Складається з двох пунктів:

Європейський вибір. Оцінюється наявність **чіткої згадки про курс** на євроінтеграцію, вступу/приєднання до ЄС. Наявність хоча б однієї згадки дорівнює «+». Відсутність таких згадок дорівнює «-».

«+» (салатовий) – наявність хоча б однієї згадки;

«-» (помаранчевий) – відсутність згадок;

«- -» (червоний) – заперечення євроінтеграційного курсу (протиріччя з ним)

Належне виконання Угоди про асоціацію. Доповнює та конкретизує євроінтеграційну візію. Наявність згадки про виконання Угоди про асоціацію дорівнює «+», відсутність таких згадок дорівнює «-»

«+» (салатовий) – наявність хоча б однієї згадки;

«-» (помаранчевий) – відсутність згадок;

Оцінюючи загальний євроінтеграційний курс в політичних програмах (інфографіка «Які партії ведуть Україну в ЄС?»), експерти визначали наявність/відсутність згадок про наміри членства в ЄС або ж щодо євроінтеграції загалом. Оцінювались також положення, які пропонували альтернативний зовнішньополітичний курс для країни.

2. Аналіз бачення секторальних реформ відповідно до [пріоритетів, заданих УС ПГС та УНП](#). Оцінка проводиться таким чином:

«+» (салатовий) – в програмі є згадка щодо реформування даної сфери;

«+++» (зелений) – в програмі наводиться перелік конкретних кроків зреформування даної галузі, що відповідає положенням Угоди про асоціацію;

«-» (помаранчевий) – в програмі партії немає нічого про реформування даної сфери;

«--» (червоний) – положення програми в даній сфері суперечать зобов'язанням, взятим Україною в рамках Угоди про асоціацію.

Згадані оцінки доповнювалися стислими коментарями експертів, які їх обґрунтовують. Після цього, команда проекту «Громадська синергія» звела всі результати, за підсумками яких було оприлюднено три інфографіки та підготовлено аналітичну записку.

I. Євроінтеграційна візія у програмах партій

Зображення у якості: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Infografika-1.png>

Євроінтеграційний курс

Результати проведеного аналізу показали, що євроінтеграційний курс та/або членство в ЄС підтримує 6 з 10 політичних партій, тобто більшість. Найбільш чітку позицію щодо членства в ЄС мають 3 прохідні до парламенту партії – «Голос», «Європейська солідарність» та «Батьківщина». Відповідно до зеленого блоку потрапили зазначені партії, а також «Сила і честь», «Українська стратегія Гройсмана», ВО «Свобода».

Лідер передвиборчої кампанії «Слуга народу» не вказав у програмі необхідність євроінтеграційного курсу, така ж ситуація і з програмою Радикальної партії Олега Ляшка.

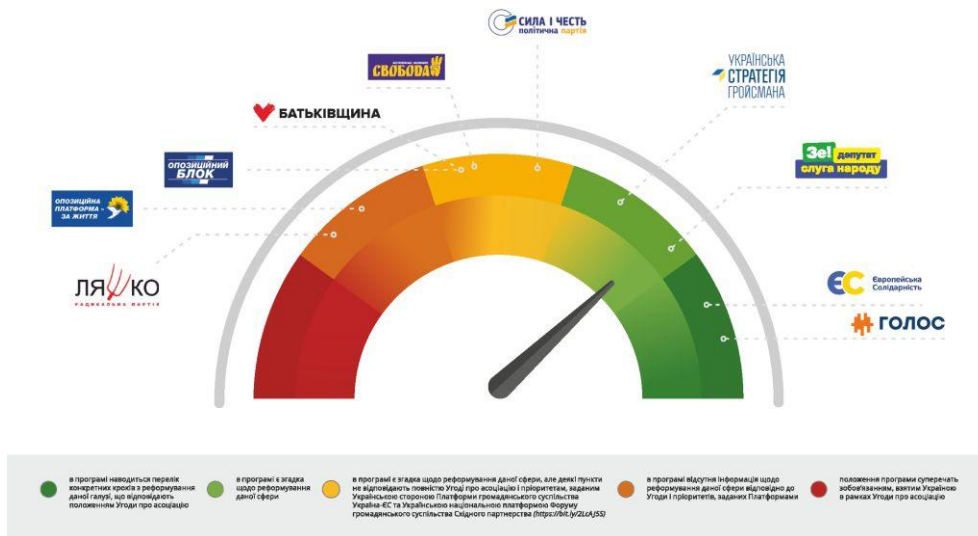
Програми партій «Опозиційний блок» та «Опозиційна платформа – За життя» суперечать вступу до ЄС/євроінтеграції.

Виконання Угоди про асоціацію

Лише три політичні партії, серед яких: «Слуга народу», ВО «Батьківщина» та «Європейська солідарність» зазначили у своїх програмах необхідність виконання Угоди про асоціацію.

II. Секторальні реформи

Хто готовий проводити євроінтеграційні реформи у різних сферах?

Зображення у якості: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Infografika-3.png>

Боротьба з корупцією

Більшість політичних партій так чи інакше охопили тему боротьби з корупцією у своїх програмах, таких налічується 7 з 10.

Не лише згадали, але й запропонували конкретні кроки з реформування цієї галузі такі політичні сили, як «Голос», «Слуга народу», «Сила і честь».

Так, «Голос» пропонує ув'язнювати корупціонерів, ліквідувати підрозділ К у СБУ, перезавантажити НАЗК та САП через конкурс за участі міжнародних експертів; ввести автоматичну перевірку е-деклярацій та моніторингу способу життя і доходів оновленим НАЗК; створити ефективну процедуру цивільної конфіскації награваного у чиновників. Слід зазначити, що такі кроки відповідають цілям СхП.

«Слуга народу» пропонує системно знищити корупцію, повернути відповідальність чиновників за незаконне збагачення з конфіскацією майна корупціонерів, перевести державні послуги в онлайн, перезавантажити прокуратуру, перезапустити антикорупційні органи, позбавити ГПУ, СБУ й Нацполіцію неприбуткових їм функцій; запровадити найжорсткіші покарання за корупцію та розкрадання у Збройних силах і Міноборони; усунути корупційну складову в тарифоутворенні; знищити фармакологічну мафію, скасувавши корупційний механізм повторної сертифікації ліків.

«Сила і честь» визначила кроки у боротьбі з корупцією, які відповідають цілям СхП та УА, прописавши механізми кадрового відбору та контролю за діяльністю судового корпусу з боку державних та громадських антикорупційних інститутів. Також, партія виступає за прозорість джерел фінансування політичних партій, а також

за контроль над політичним спонсорством. За це зазначені партії отримали найвищий бал від експертів.

Згадали про боротьбу з корупцією «Європейська солідарність», «Опозиційна платформа – За Життя», ВО «Свобода» та «Українська стратегія Гройсмана».

Зовсім проігнорували антикорупційну реформу в партії «Батьківщина» та в Опозиційному блоці.

Радикальна партія Олега Ляшка згадала корупцію побіжно – лише у контексті боротьби з бідністю та з точки зору необхідності покласти край корупції «Нафтогазу».

Реформа державного управління

Положення, що стосуються реформування сфери державного управління через призму євроінтеграції взагалі не згадали 6 з 10 партій. Натомість, згадка про цю реформу міститься у положеннях програм «Слуга народу» та «Українська стратегія Гройсмана». І тільки партії «Голос» та «Європейська солідарність» не просто зазначили, але й прописали заходи, які потрібно здійснити для реформування. До прикладу, основна програма Голосу містить опис етапів майбутньої реформи з акцентом на реструктуризацію державного апарату і скорочення зайвих функцій за допомогою аутсорсингу. Зокрема, підкреслюється необхідність забезпечення прозорості і меритократичності конкурсів на держслужбу. Хоча прямо і не вказується, що результатом реформи має стати підвищення зарплатні держслужбовцям, з програми зрозуміло, що це також матиме місце. Робиться також фокус на розширенні онлайн сервісів з можливістю фідбеку для громадянина.

В основній програмі «Європейської солідарності» міститься розділ, присвячений Урядуванню, в якому в загальних рисах викладено принцип «сервісної держави», шляхом надання послуг та інформації за допомогою сучасних інформаційних технологій. Підкреслюється необхідність забезпечення прозорості діяльності органів державної влади. Згадується про оптимізацію роботи органів влади, а також про забезпечення формування нового корпусу державної служби (з високим рівнем матеріально-соціального забезпечення й, з іншого боку, відповідальності) через запровадження відкритих конкурсів.

Судова реформа

Фактично 7 з 10 політичних партій згадали про судову реформу – «Голос», «ЄС», «Опозиційна платформа – За Життя», «Радикальна партія Ляшка», «Сила і честь», «Слуга народу» та «Українська стратегія Гройсмана».

В той же час, «Голос» і «Слуга народу» конкретизували, як саме вони бачать проведення реформи. Так, партії пропонують перезавантажити ВРП та ВККС, а також систему добору та нагляду за суддями (при цьому, на думку «Голосу» громадські фахівці повинні отримати щонайменше половину місць в відповідних органах); створити компактний офіс Генерального прокурора та систему прокуратури

європейського зразка; створити повноцінні умови функціонування суду присяжних для окремих категорій справ; зменшити розміри судових зборів; запустити повноцінні інститути мирових суддів і суд присяжних. Наведений перелік кроків в цілому відповідає вимогам громадськості, особливо відносно реформування органів суддівського врядування і участі громадськості у контролі за системою судочинства.

Осторонь цього питання лишились ВО «Батьківщина», «Опозиційний блок» та ВО «Свобода».

Безпека і стабільність

6 з 10 партій приділили увагу у своїх програмах питанню реформування сфери безпеки і стабільності. Такими партіями є: «Голос», «ЄС», ВО «Свобода», «Сила і честь», «Слуга народу» та «Українська стратегія Гройсмана». Загальна тенденція показує, що партії розглядають цей блок здебільшого через необхідність співпраці з НАТО та проведення реформ в оборонному та безпековому секторі. Меншою мірою розглядають питання через призму російської агресії, необхідності посилення цього напрямку й практично не згадують про цивільні аспекти реформування сектору безпеки окрім нечастих згадок про необхідність посилення цивільного контролю над силовими відомствами і відміни невластивих їм функцій (наприклад, боротьба з корупцією і економічними злочинами Службою безпеки).

ВО «Батьківщина», «Опозиційна платформа – За Життя» та «Радикальна партія Олега Ляшка» не згадали про цю сферу взагалі.

Позицію ж «Опозиційного блоку», що бажає закріпити в Конституції нейтральний позаблоковий статус країни, фактично було визначено експертами як таку, що суперечить євроінтеграційному курсу України.

Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС

Цей тематичний напрям став найбільш проблематичним, адже політичні партії у своїх програмах заклали найбільше суперечностей або ж не згадали взагалі напрям взагалі.

Так, «Європейська Солідарність» та «Голос» вказали чіткі кроки реформування економічної галузі у євроінтеграційному контексті. В програмі «Української стратегії Гройсмана» міститься перелік політик, що теоретично сприятимуть ПВЗВТ (як от створення швидкої, прозорої та ефективної митниці), проте нічого не зазначено про посилення економічних відносини з ЄС.

Програми партій «Слуга народу» та «Сила і честь», хоч і містять згадку про реформу в цій галузі, проте прописані кроки не повністю відповідають положенням Угоди про асоціацію з ЄС та пріоритетам, визначеним платформами громадянського суспільства у своєму зверненні від 6 червня 2019 року. Наприклад, запропонована економічна програма Слуги народу не згадує Угоду про асоціацію, ПВЗВТ чи ЄС безпосередньо. Із запропонованих кроків лише кілька – щодо конкурентної

політики/АМКУ, корпоративного управління та цифровий формат митних послуг – можна вважати таким, що безпосередньо відповідають ПВЗВТ. Що стосується партії «Сила і честь», то в їхній програмі наводиться перелік політик, що мають покращити ведення бізнесу та інтенсифікувати торгівлю, проте нічого не зазначено про посилення економічних відносини з ЄС.

«Опозиційна платформа – За Життя», «Опозиційний блок» та ВО «Свобода» не зазначили нічого про цю галузь. В той час, як у програмах партій ВО «Батьківщина» та «Радикальна партія Ляшка» містяться пункти, які суперечать взятим на себе Україною зобов'язанням в рамках Угоди про асоціацію. До прикладу, скасування ПДВ, запропоноване «Батьківщиною», суперечить Угоді про асоціацію. Запропоновану «Свободою» заборону на продаж сільськогосподарської землі експерти визначили як економічний протекціонізм, що може призвести до порушення Угоди про асоціацію.

Створення єдиного цифрового ринку

Про розвиток цифрової галузі не згадали лише 2 політичні партії – «Опозиційна платформа – За Життя» та «Радикальна партія Ляшка».

У передвиборній програмі ВО «Батьківщина» відсутня згадка про цифровий ринок, але програма містить посилання на «Новий курс», в якому цифровому ринку та інтеграції до ЄЦР відводиться значне місце.

Лише згадують про необхідність реформування цієї галузі такі політичні партії, як: «Голос», «Опозиційний блок», «Свобода», «Сила і честь», «Українська стратегія Гройсмана», тоді як «Європейська солідарність» та «Слуга народу» виписали чіткі заходи, які потрібно здійснити для провадження реформи. «Слуга народу» хоч і має перелік кроків, але дуже обмежени. Він не включає весь спектр дій, який зараз розглядається в рамках діалогу Україна-ЄС, а саме: дорожню карту інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС. У програмі ЄС є згадка про необхідність інтеграції до цифрового ринку ЄС та прописані кроки, хоча і вони не є вичерпними.

Енергетика

Про цю реформу згадують «ЄС», «Сила і честь», «Слуга народу», «Українська стратегія Гройсмана», а партія «Голос» не лише згадала, але й частково прописала бачення необхідних та важливих дій, таких як утеплення будинків, необхідність встановлення всюди лічильників обліку газу й тепла, збільшення видобутку власних енергоресурсів, незалежнення України від енергетичного пливу Росії. Необхідно також зазначити, що «ЄС» задекларувала ціль інтегрувати Україну до енергетичного ринку ЄС

Немає жодної згадки про цю галузь у програмах партій ВО «Свобода» та «Радикальна партія Ляшка». ВО «Батьківщина», хоч і містить згадку у своїй програмі, однак водночас пропонує розвивати вугільну галузь в Україні, що не відповідає довгостроковим цілям та політиці ЄС. Ідентична ситуація і з програмою «Опоблоку».

У програмі «Опозиційної платформи – За Життя» є положення, які суперечать Угоді про асоціацію з ЄС. В партії пропонують зберегти транзитний потенціал країни, створивши Тристоронній газотранспортний консорціум з Росією.

Охорона довкілля

У царині захисту довкілля та проведення відповідної реформи ситуація – 50х50. Адже 5 партій проігнорували це питання у своїх програмах («Опозиційна платформа – За Життя», «Опозиційний блок», «Радикальна партія Ляшка», ВО «Свобода» та «Українська стратегія Гройсмана».

5 політичних сил (ВО «Батьківщина, «Голос», «ЄС», «Сила і честь», «Слуга народу») – згадали, однак прописано чіткі заходи лише в програмі «Європейської солідарності». Хоч у програмі «ЄС», що розміщена на сайті ЦВК є декларативне положення, їхня основна програма в редакції від 31.05. 2019 вказує на необхідність імплементації екологічної складової Угоди про асоціацію, що у свою чергу передбачає впровадження 29 директив і регламентів у 8 тематичних сферах. Таким чином, партія охоплює усі євроінтеграційні зобов'язання у сфері охорони довкілля та зміни клімату. Позитивним елементом програми є зобов'язання щодо збільшення природно-заповідного фонду, оскільки Україна зобов'язана до 2030 року збільшити площу ПЗФ до 15% від загальної площі України (наразі – близько 6,5%).

Децентралізація

Про адміністративно-територіальну реформу згадало більшість партій, 7 з 10. Лише ВО «Батьківщина», «Радикальна партія Ляшка» та ВО «Свобода» не згадали цей напрям реформ. Разом з тим, не обмежилися лише згадкою, але й доповнили конкретикою партії «Голос», «Слуга народу», «Опозиційна платформа – За Життя» та «Опоблок».

Партія «Голос» хоче закріпити децентралізацію та новий територіальний устрій у Конституції, обіцяє сприяти подальшому створенню і розвитку об'єднаних територіальних громад й створити умови для залучення якісних кадрів та ефективного управління на місцях.

У «Слуги народу» виборцям обіцяють провести реформу децентралізації відповідно до європейських норм: передати максимум можливих повноважень виконкомам місцевих рад, перетворити державні адміністрації на префектури європейського типу.

В «Опозиційній платформі» виступають за розширення повноважень місцевого самоврядування, створення при місцевих та районних радах виконавчих комітетів, а людям надавати право на прямих виборах обирати керівників регіональної влади.

«Опозиційний блок» відобразив реформу децентралізації в програмі, запропонувавши передачу повноважень та ресурсів на місця.

Соціальна політика

Проігнорували питання соціальної політики через призму євроінтеграції у своїх передвиборчих програмах «ЄС», «Опозиційний блок», «Радикальна партія Ляшка» та «Сила і честь». При цьому, ВО «Батьківщина», «Голос», ВО «Свобода», «Слуга народу» та «Українська стратегія Гройсмана» згадали про необхідність проведення реформ у сферах соціальної політики.

«Опозиційна платформа – За Життя» запропонувала положення, що протирічать євроінтеграційним зобов'язанням України.

Розвиток трудового потенціалу та навчання дорослих

«Опозиційна платформа – За Життя», «Свобода», «Сила і честь», «Слуга народу» не мають положень, які стосувалися б цієї сфери.

ВО «Батьківщина», «Голос», «Опозиційний блок», «Українська стратегія Гройсмана», «Європейська солідарність», мають згадки у своїх програмах, тоді як «Радикальна партія Ляшка» хоч і згадала цю сферу, але бачення нею конкретних кроків не повністю відповідає положенням Угоди про асоціацію та баченню платформ.

Якщо ж говорити про освіту дорослих, то «ЄС» (в своїй основній програмі) і «Українська стратегія Гройсмана» зазначили необхідність запровадження європейського принципу освіти впродовж усього життя

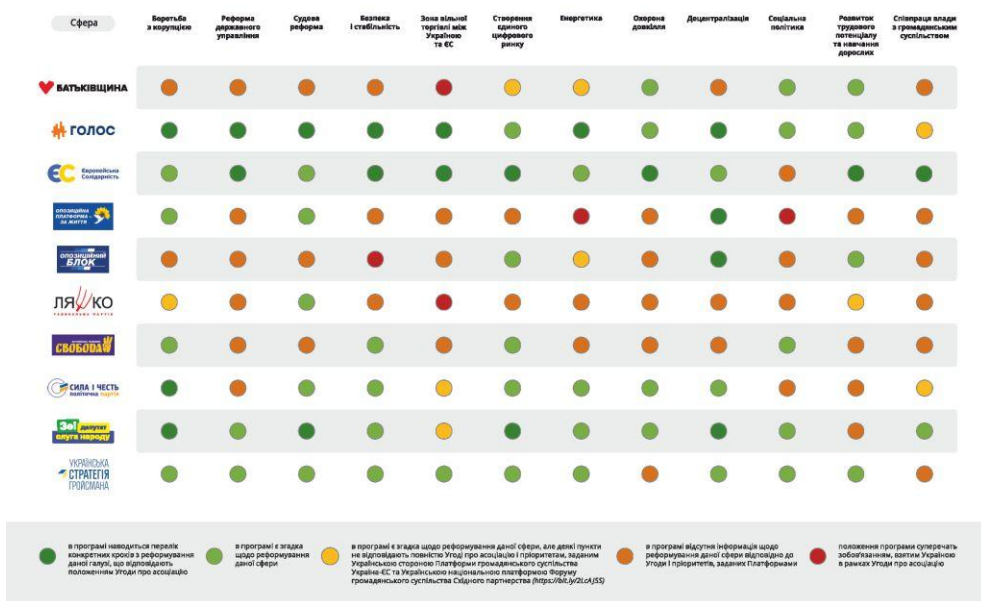
Співпраця влади з громадянським суспільством

Цей аспект європейської інтеграції чи не найбільше ігнорується у програмах політичних сил. Не згадується він у документах ВО «Батьківщини», «Опозиційної платформи – За Життя», «Опозиційного блоку», «Радикальної партії Ляшка», ВО «Свободи» та «Української стратегії Гройсмана».

Хоча «Голос» та «Сила і честь» згадали громадську участь, однак їхні пропозиції не повністю відповідають положенням Угоди про асоціацію і пріоритетам платформ громадянського суспільства, бо стосуються лише реформування судової системи та контролю над судовою гілкою влади.

Партія ЄС зазначила необхідність розвитку громадянського суспільства. Тут пропонують підтримувати громадські ініціативи й діяльність інститутів громадянського суспільства шляхом розширення повноважень і надання місцевого та державного фінансування. В партії вважають, що має бути посилено громадянську освіту – навчання громадян захисту своїх прав, недопущення маніпуляції їхньою думкою.

Хто готовий проводити євроінтеграційні реформи у різних сферах?

Зображення у якості: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Infografika-2.png>

Підсумки

Більшість партій обмежилися або загальними гаслами про реформи, дотичні до європейської інтеграції, або ж зовсім проігнорували пріоритети платформ, які громадськість вважає ключовими для наближення до стандартів ЄС. Лише кілька політичних сил здійснили спробу системно пов'язати пункти своїх програм із євроінтеграційним курсом: «Голос», «Європейська солідарність» і меншою мірою «Слуга народу» й «Українська стратегія Гройсмана». В результаті, між потенційними «драйверами» і «гальмівниками» стався суттєвий розрив у отриманих оцінках. Цікаво, що очолила анти-рейтинг секторальних реформ «Радикальна партія», «обійшовши» «Опозиційну платформу – За життя» та «Опозиційний блок».

Ми маємо й певні застереження. Ми розуміємо, що програми партій є швидше деклараціями про наміри й багато чого залежатиме від складу майбутньої коаліції і відповідної угоди між фракціями.

В той же час, такі програми дозволяють виборцям зрозуміти, що є важливим для тієї чи іншої політичної сили й наскільки серйозно вона ставиться до євроінтеграції. В цьому контексті зростає роль громадянського суспільства, яке, володіючи необхідною експертизою, має адвокатувати потрібні євроінтеграційні реформи і допомагати владі у їхньому впровадженні. Але вже зараз можна сказати, що з новим складом парламенту це завдання буде не з легких, бо найбільш обділеним увагою питанням в програмах політичних сил виявилася саме **співпраця з громадянським суспільством**.

Це дослідження було підготовлено експертами Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС та Української національної

платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства за фінансової підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках грантового компоненту проекту «Громадська синергія». Зміст цього дослідження є виключною відповідальністю її авторів і необов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».